

ZÁPIS – 1. SETKÁNÍ OTEVŘENÉ SKUPINY PRO PODPORU SOUDOBÉ HUDBY

24.8.2017, Ostrava

Účast abecedně:

Petr Bakla, Lenka Dohnalová, Markéta Dvořáková, Eva Kesslová, Martin Klusák, Ivo Medek, Lenka Nota, Jiří Štílec, Jakub Rataj, Michal Rataj, Daniel Skála, Renata Spisarová

ÚVOD:

LENKA DOHNALOVÁ (muzikolog, Česká hudební rada, HS IDU, mezinárodní soutěž zvukové tvorby Musica nova, vzdělávací projekt pro děti České ucho).

Zdůvodnění setkání: návrh sekretariátu na akci schválen valnou hromadou ČHR v r. 2016 z důvodů potřeby reflexe této praxe, které ubývá koncepční podpora, zájem veřejnoprávních uměleckých těles i veřejnosti, vytvoření platformy a expertní skupiny při ČHR.

V rámci Institutu umění-Divadelního ústavu (dále IDU) zřízena projektově Czech Music Office pro podporu soudobé moderní populární hudby se zdůvodněním, že tento typ hudby nemá institucionální podporu vůbec nikde. Nepodařilo se prosadit širší pojetí pro všechny žánry. LD se snažila již v rámci Roku české hudby uspořádat podobnou akci ve spolupráci s HIS, ale neuskutečnilo se z kapacitních důvodů.

Záměrem je:

1. zahájit reflexi stavu (SWOT), pokračovat v dalším kvalitativním výzkumu a kompilovat strukturovaný tištěný materiál s konstruktivním zaměřením na zlepšení příležitostí v praxi. Tj. monitoring bude pokračovat.
2. Vytipovat některé praktické kroky, které lze učinit bezprostředně pro zlepšení praxe, a to ve dvou směrech: a) směrem k poskytovatelům dotací b) směrem k zlepšení vlastní činnosti lepší informatikou, vzděláváním a koordinací.
3. Vytipovat odborníky, kteří budou ochotni spolupracovat s ČHR formou expertní poradní skupiny a spolupracovat s Czech Music Office a dalšími organizacemi podobného zaměření.

II. PŘEDSTAVENÍ SE ZÚČASTNĚNÝCH.

III. VYJÁDŘENÍ SE ZÚČASTNĚNÝCH K TÉMATU (EVENT. FORMOU KOMENTÁŘŮ K ZASLANÉMU PODKLADU)

JIŘÍ ŠTÍLEC (muzikolog, majitel agentury a vydavatelství Arco diva, pedagog AMU-management, dříve redaktor)

Z předběžně zaslaných vyjádření souhlasí především se shrnutím Lenky Noty.

Z jeho pohledu vidí 3 témata:

- A. Vzájemná tolerance v oblasti soudobé hudby. Tzv. soudobá hudba může být pochopena buď časově (současná), nebo stylově (především proud navazující na avantgardu 50/60.let). Orchestry a divadla jdou odlišným směrem, než specializované festivaly (spíše uváděním filmové hudby, muzikálové produkce, crossoverů apod.). Přesto je žádoucí vytipovat společné zájmy a překážky z hlediska provozu.
- B. Spory o to, co je třeba podpořit z veřejných zdrojů a co řeší trh. Má dopady na dlouhodobou podporu určitých aktivit soudobé tvorby a vyloučení jiných. Zejména jako škodlivou vidí neoliberalní doktrínu, že „trh vyřeší“ ...
Jsou zde dvě specializované hudební organizace, které by mohly fungovat lépe: a) Český hudební fond, který aktuálně ze svých zdrojů podporuje svou činnost a zčásti HIS, Nadace ČHF jen ve velmi malé míře nezávislé projekty. Dříve kumuloval ČHF 3-5% zdrojů z příspěvků členů, ze kterých pak podporoval autory i interprety, aby díla mohla být provedena. Fond dnes nefunguje jako „svépomocná organizace“.
B) OSA. Zde je bariérou limit členství a celková situace v oblasti autorského práva a výplaty autorům (viz již zaslaný podklad).
- C. Stav a fungování nakladatelství u nás (a nejen u nás). Nakladatelství již nepečují o autory z hlediska možného odbytu. Lákali a lákají na „světovou kariéru“, ale nejsou dost aktivní. Naopak, se snaží získat autory, kteří si sami našli odbytu a poté těží z plateb za prodej práv z užití. Poplatky jsou tak vysoké, že de facto spíše blokují praktické užití v koncertním provozu a uvedení v médiích, než aby napomohli autorům k výdělku. JŠ tedy autorům doporučuje neuzavírat nakladatelské, zejména exkluzivní smlouvy.

REAKCE:

LENKA DOHNALOVÁ

Ad A – jaká hudba je provozována v orchestrech:

Osobní zkušenost z dramaturgických soupisů IDU od 80. let a poté účasti v komisi pro Podporu orchestrů a divadel MK ČR, kde je přikládána dramaturgie: Lze sledovat postupný trend, který u orchestrů obecně vytlačuje dramaturgicky promyšlené využití kvalitní soudobé (ve smyslu od tvorby od 50. let) hudby a zařazování premiér.

Možné příčiny:

- a) rušení míst dramaturgů po r. 89 a přenechání dramaturgie ředitelům a dirigentům,
- b) výše poplatků za nakladatelská práva z užití a půjčovné provozovacích materiálů.
Poplatky jsou dodržovány přísněji, než dříve a jsou pro orchestry nákladné. To ovšem nezdůvodňuje možnost realizace premiér autorů, kteří nemají nakladatelské smlouvy a jsou ochotni poskytnout provozovací materiály. Poté, co se zvýšilo bodování dramaturgie v Programu podpory orchestrů, dramaturgie se celkově zlepšila, ale ne v segmentu soudobé hudby v orchestrálním provedení, spíše v komorním.
- c) Tlak sledované návštěvnosti a generalizace vedení těles z občasných zkušeností ze zařazování soudobých děl, (bez potřebné dramaturgické rozvahy a analýzy často unáhlená zobecnění – tj. nefunguje, protože uváděno bez vhodného kontextu a souvislostí).
- d) Přerušená tradice a tudíž nižší schopnost dirigentů a interpretů běžných orchestrů realizovat soudobé partitury odlišné od běžných notačních záznamů (takto také

zdůvodnila vlastní zkušenosti I. Loudová publikaci své práce o soudobé notaci). K tomu krátký čas pro nastudování zejména u scénických děl (často na cca 4 zkoušky). Provedení pak není uspokojivé pro nikoho.

Možné příležitosti:

- a) Plánované významněji navýšené prostředky v Programu podpory orchestrů by mohly v celkové částce mít lepší dopad na zařazení současné tvorby a premiér (je bodováno, ale současné celkové částky statisiců spíše „zalepovaly“ potřeby rozpočtu organizací, než zlepšovaly dramaturgii).
- b) Zřejmě by pomohla na setkání ředitelů orchestrů zařadit také schůzky dramaturgů s účastí specialistů na soudobou tvorbu (HIS, event. expertní skupina ČHR). Podobně na Asociaci festivalů.
- c) Vzdělávání v interpretaci současné tvorby, zejména mladých dirigentů (E. KESSLOVÁ doplnila, že např. P. Vrábel nebyl nikdy požádán o vedení workshopu na AMU či JAMU).

Ad C/téma nakladatelství: ČHR byla jedním z připomínkových subjektů nového autorského zákona. LD a JŠ se účastnili diskuse na MK ČR. Odpověď dr. Srstky na výši poplatků za nakladatelská práva, a to i při užití v médiích, kde se již reálně při repríze materiály fyzicky nepoužívají, byla, že se jedná o velmi nákladnou činnost, kterou je třeba kompenzovat v dlouhém časovém horizontu.

LENKA NOTA (skladatelka, muzikolog, publicistka o soudobé hudbě, pracuje v Universal Edition Wien)

Končí práva řady zajímavých autorů, takže nakladatelé nemají dostatek prostředků na vydávání partitur (cca 100 tis. EUR/partitura). Může potvrdit, že aktivita a know-how nakladatelů v péči o současné autory spíše klesá. Nakladatelství dokonce požaduje spoluúčast autorů na vytištění partitur. Snižuje se počet zaměstnanců (dříve na lektorátě 12 lidí, nyní 3).

MICHAL RATAJ (skladatel, muzikolog, dříve redaktor, pedagog AMU)

je to stará praxe.

EVA KESSLOVÁ (Orchestr Berg, produkce)

Potvrzuje. Raději spolupracují přímo s autory. Většina autorů píše partitury na počítači. Skladatelé se snaží o svépomocné platformy. Když Orchestr Berg uvádí ČESKOU premiéru, je to pro orchestr dražší (proč?).

IVO MEDEK (dále IM, rektor JAMU, skladatel, pedagog JAMU)

Co by mělo být výstupem z dneška? Jedním z výstupů je nabídnout kvalitní koncepci kulturní politiky. Informoval, že vypracoval pro nejmenovanou stranu aktuálně koncepci kulturní politiky, kterou nemůže zveřejnit.

Považuje lobbying ve strategických politických materiálech za důležitý, také iniciovat diskusi v médiích o postavení současného umění ve společnosti.

Tématu vzdělávání by se v této debatě vyhnul. Podle IM stačí zatímni expertní skupina při ČHR pro vzdělávání. Uvedl příklady praxe na JAMU (postupné zlepšování, generační obměna „zdeděného“ profesorského sboru, čerpání z programu Erasmus+, pořádání workshopů a seminářů (z prostředků JAMU 1 200 tis. Kč).

REAKCE

RENATA SPISAROVÁ (produkce Ostravské dny)

Když hledali členy nového orchestru pro soudobou hudbu, oslovovali širokou odbornou veřejnost a z Česka byla jen malá ochota (bicí kolem M. Opršala, z Bergu pár hudebníků). Neodpovídá to proklamacím. Ze 106 členů orchestru se přihlásilo pouze pět z ČR.

PETR BAKLA (HIS, skladatel, ředitel HIS)

Primární statutárně určená funkce HISu je dokumentovat a zpřístupňovat, co se stalo. Kdykoli se vedení HISu pokusilo výrazněji překročit (např. pořádáním festivalu), narazili na statut, že úkol je jiný a prostředků je málo. Žadující by byl přístup k víceletým grantům. Všichni „jedou na doraz“, není dost času na reflexi a orientaci v informacích.

REAKCE:

EVA KESSLOVÁ

Proč HIS není členem ISCM jako zastřešující mezinárodní organizace pro autory? HIS by měl šířit povědomí o českých skladatelích u nás i v zahraničí, ale nemá dostatečné zdroje. Dnes se ví jen o skladatelích, kteří působí v zahraničí a podporují je zahraniční organizace. Když šíří povědomí o českých autorech např. orchestr Berg, tak je kritizován, že „jen některých“.

JIŘÍ ŠTILEC

Změnila se doba. Dříve šel zahraniční expert do HISu, dostal balík not a desek a někam v zahraničí je účelně pro využití předal.

OLGA SMETANOVÁ (aktuální tajemnice ISCM, bývalá dlouholetá ředitelka Hudobného centra Bratislava).

ISCM vzniklo v r. 1922 v Salzburku, ČR je zakládajícím členem. OS údajně oslovila různé organizace, aby domluvila české členství v ISCM (členství ČR bylo přerušeno, poslední kontakt zajišťoval I. Medek). OS domluvila tzv. asociované členství Pražského jara (přes M. Pudlák), které má zájem, aby se přehlídka soudobé hudby konala při 100. výročí v ČR. Letos ve Vancouveru bude v přehlídce i skladba českého autora (Luboše Mrkvičky).

Fungování ISCM: v každé zemi je sekce. Asociovaný člen má právo navrhnout šest jmen z tvorby za posledních pět let a z toho ISCM vybírá. Mezinárodní festivalová přehlídka je každý rok a ISCM poskytuje i možnost rezidence. Poplatek pro asociované členství je 540 EUR.

REAKCE

PETR BAKLA

Výběr skladeb se nekonal ve spolupráci s HIS. Skladatelská přehrávka na mezinárodní úrovni není formát, který by pomohl. Dvakrát byl na festivalu ISCM a podle něj je to „funkcionářská platforma s nominacemi formátem“ vzdálený potřebám reality.

OLGA SMETANOVÁ

V asociovaném členství se sice zaplatí 720 EUR, ale zahraje se skladba, skladatel dostane osobní pozvání a ubytování na premiéru (ne celé cestovné) a je na festivalu zdarma, takže se náklady vrátí. Také založila s kolegy Středooveropské hudební fórum. Budou uvádět současnou slovenskou hudbu na Varšavském podzimu.

PETR BAKLA

Důležité je objíždět osobně důležité akce a mít osobní kontakt. Jako zásadní vidí, že pro tuto činnost HISu není dostačující finanční zdroj (podpora jednotlivých výjezdů např. v programu malé mobility v IDU je nedostatečná). Představuje si institucionální dlouhodobou podporu, nikoli projektovou. Z finančních důvodů také nemůžeme vstupovat do mezinárodních projektů (problém kofinancování).

MICHAL RATAJ

Důležitá je koncepční činnost orchestrů a divadel a veřejnoprávních médií jako institucí fungujících z veřejné podpory (pozn. LD je oslovila, ale nikdo se diskuse, alespoň zatím, neúčastní).

15 let pracoval pro Český rozhlas, 150 premiéru (sound artu). Teprve z určitého množství se může vybrat nějaká přijatelná kvalita.

Není spokojen s dramaturgií orchestrů včetně SOČRu a ČF.

LENKA NOTA

V ČR se hudebním provozu nekomunikuje. Uvedla „dobry příklad praxe“ spolupráce organizací s různým zaměřením: Ve Vídni se podílí konzervativní Music Verein na promo Wien Modern. Poskytnou si prostory, Wiener Konzerthaus zařadí koncert Wien Modern do abonentních řad. Abonentům Konzerthausu se tak poskytne v rámci abonmá např. koncert Bouleze.

Kvalita dramaturgie je důležitá. Zmínila vlastní iniciativu pokusu propagace M. Kabeláče, kdy narazila na nedostatečný zájem české strany o využití. Osobně upozornila ve Vídni Bernharda Günthera, uměleckého šéfa Wien Modern, na Kabeláčovy symfonie a hudbu Jana Nováka. Poslala žádost o nahrávky a partitury do Supraphonu a HISu, ale k B.G. se nedostaly ☹

REAKCE:

RENATA SPISAROVÁ uvedla pozitivní zkušenost se spoluprací v Ostravě s Janáčkovou konzervatoří, dříve i s Janáčkovou filharmonií a dalšími ostravskými organizacemi a prostory.

Postrádá „statečné ředitele“ tradičních organizací orchestrů a divadel.

K médiím pozitivně: P. Fišer, šéf Vltavy, např. chtěl nahrát novou Srnkovu operu uvedenou na Ostravských dnech, nový dramaturg SOČR Třeštík je výborný, ale má problém prosadit nová díla v orchestru.

JAROMÍR JAVŮREK (ředitel festivalu Janáčkův máj, prezident ČHR, bývalý předseda Asociace festivalů ČR, dirigent, publicista, dramaturg)

Sendvičová dramaturgie je chybná a kontraproduktivní. Orchesterální hráč nemá právo oponovat dramaturgovi, není to v jeho kompetenci.

LENKA NOTA – podobně v Brně, kreativní dramaturg V. Mikeš problémy s prosazení dramaturgie u orchestru. Výsledek: klesl sice podíl abonentů, ale stoupla návštěvnost a snížil se věkový průměr návštěvníků.

JAROMÍR JAVŮREK – nabídl dalším orchestrům provedená díla v Ostravě (např. Bodorové oratorium Možiš, premiéru M. Báchorka), nebyl zájem.

JAKUB RATAJ (skladatel, performer, člen skupiny OEM ARTS)

Důležitý je také způsob, jakým se informace o soudobé hudbě v médiích předkládají, měl by být důstojný a vzdělaný (předem nebagatelizovat – „Vy jste ten „skladatel““). Chybí erudovaná kritika.

REAKCE:

LENKA DOHNALOVÁ – Kritikům není stále častěji hrazen text a ještě častěji cestovné, které může být nákladné. Z tohoto důvodu je kritická práce často vedlejší činností a kritiky a recenze jsou nahrazovány PR články a zpravodajstvím. IDU pořádá k tématu 22. září kulaté stoly ve spolupráci s Norskými fondy.

DANIEL SKÁLA (cimbalista s mezinárodním oceněním, vedoucí souboru lidových písní a tanců Hlubina, sbormistr, pedagog na Janáčkově konzervatoři, pořadatel)

Uvedl, že důležitá je práce s publikem, komunikace. Ztrojnásobili počet návštěvníků, chodí za lidmi, dělají interaktivní programy. Lidi nejsou sami od sebe uzavřeni, ale chce to postupnou výchovu.

MARTIN KLUSÁK (skladatel, mj. hudby k filmu)

Kultura a školství se mu u nás jeví jako společensky nedocenené resorty. U nás je hodně těkání, je potřeba většího soustředění. Postrádá nabídku koučinku ze strany zkušenějších, není čas na sebereflexi. Pomáhají rezidence a budování návazností.

RENATA SPISAROVÁ

Dotaz na stipendia pro skladatele

REAKCE

LENKA DOHNALOVÁ

Stipendia pro vytvoření díla žádá individuálně skladatel (např. program stipendií MK)

Organizace může požádat pro realizaci premiéry v rámci celkové žádosti na projekt a v rámci této dotace udělit autorovi honorář.

EVA KESSLOVÁ

Dotaz na investiční dotace (nákup nástrojů).

REAKCE – lze získat investiční dotace z veřejných i soukromých zdrojů. Aktuální stav je potřeba ověřit.

PETR BAKLA

Téma nezávislosti a institucionální/projektové podpory.

Domnívá se, že HIS by měl být podpořen masivněji a institucionálně z veřejných zdrojů bez projektových žádostí (tj. na základě „brandu“). Obává se vzniku platformy nebo expertní skupiny při ČHR, nazval ji „pyramidální strukturou“, která má ambice „řídít“. Máme si vážit rozmanitosti.

REAKCE

EVA KESSLOVÁ - dnes se nedávají peníze tímto způsobem, projektové žádosti jsou běžné.

LENKA DOHNALOVÁ – nejedná se o omezení plurality, ale o reflexi a optimalizaci možností. Nejde o vznik nové instituce a pro HIS jako přímého žadatele o grant MK je příznivější, pokud lobbying o lepší sladění grantových žádostí s praxí vychází od střeškové hudební organizace, jíž je i HIS členem.

Dnes i většina music office existuje projektově, nebo má slabou institucionální podporu a doplňuje ji projektovými žádostmi. Součástí zlepšení situace je i zlepšení vlastní činnosti, nikoli pouze „více peněz“ (viz předběžně zasláné připomínky MARTINA FLAŠARA – komentující nedostatečnou kvalitu grantových žádostí).

IVO MEDEK – v grantech MK obecně soudobá hudba žádá méně, než hudba tzv. stará.

ZÁVĚR

Téma je obsáhlé. Bude pokračováno v reflexi s dalšími odborníky. Bude rozeslán zápis a vybrány body, s nimiž je možno pracovat hned.

Bude se pokračovat v inspiraci dobrými příklady i ze zahraničí a ostatních oborů.

Předběžně konkrétně:

Zreflektovat možnost fungování bodového ohodnocení uvádění soudobé hudby, zejména premiér ve finančně posíleném Programu podpory orchestrů a divadel.

Lobovat za uchování, popř. rozšíření programu stipendií pro tvůrce, event. větší zohledňování tvůrčích objednávek festivalů a koncertních pořadatelů v grantovém programu.

Více se věnovat tématu tvůrčích rezidencí (ve spolupráci s IDU, kde je program uměleckých rezidencí).

Navrhnout asociacím festivalů a asociaci orchestrů téma dramaturgie soudobé hudby probrané při jejich grémiích.

Ustavení otevřené skupiny expertů při ČHR, která by se tématu věnovala.

25.9.2017 zápis Id